

Pavučina lží

Eva Brázdová

Lhář, který uvěří vlastní lži, je jako pavouk chycený do vlastní sítě.

Felix Read

„... a tímto přátelé, soudruzi, bratři,... tímto vám slibuji, že budu svůj úřad vykonávat spravedlivě, čestně a nezaujatě. Že žádnému občanovi nebude upíráno žádné z jeho práv, jako tomu bylo donedávna. Do konce svého volebního období pozdvihnu sociálně slabé. Lepší zítřky jsou opět o krok blíže! Děkuji vám za vaši důvěru! Přisahám, že ji nezklamů!“

Dav propukl v bujarý jásot, jakmile mocný hlas mluvčího utichl. Lidé křičeli, tleskali a dupali radostí i poté, co nově zvolený prezident opustil společně se svým týmem plošinu a zmizel tak v moderní bílé budově vlády. Kdo by se taky neradoval? Právě demokraticky zvolili svého prvního prezidenta. *Bude líp*, letělo všem sborově hlavou.

„Skvělá práce, Arthure, dav šílel,“ oslovil prezident svého nejbližšího asistenta, hned jak vpluli do vysokých dveří. Podřízený si nervózně poposadil modrou kravatu a prohrábl husté karamelově hnědé vlasy zkrocené až příliš velkou dávkou tužidla. Hladce oholená tvář i krk se leskl potem. Nervozita k velkým dnům jako byl tento zkrátka patří.

„Bez vašich řečnických dovedností by má práce těžko měla takový rozsah, pane Davisi,“ polichotil tiše a zároveň lehce úlisně svému šéfovi. Dával si při tom pozor, aby svoji spíše vyšší štíhlou postavu náležitě a poníženě shrbil. Mohl ho tak slyšet pouze ramenatý pořízek s hranatou tváří orámovanou havraními vlasy prokvetlými stříbrem, který se teprve necelých dvacet minut hřál na postu prezidenta Wrantoshké republiky.

„Ale nebuď tak skromný,“ pokáral ho potěšeně prezident Davis, „celá ta kampaň, všechny projevy... lidé vlastně volili tebe s mojí tváří,“ zasmál se hlasitě. Do tónu se však pomalu vkrádalo něco nekalého.

„Děkuji, pane, je mi prevelikou ctí dávat vašim vznešeným myšlenkám tvar. Já sám bych...“ pochleboval dál Arthur, mistr propagandy. Bohužel pro něho přival lichotek zastavil prezident vážným pohledem, který doprovázelo pouze jediné slovo.

„Bylo.“

„Bylo?“ nechápal výraz vytržený z kontextu.

„Bylo vám ctí...“ doplnil prezident souvislosti. Povznesená atmosféra změnila rázem svoji hustotu tak, že by se dala krájet a servírovat s brusinkovou omáčkou na smetaně.

„Stále nechápu...“

„Víte, Arture,“ zastavil se prezident a vzhlédl k němu s úsměvem, „spolupracujeme už dlouho a právě proto je mojí povinností... spíše je to na účet mé vlastní ctí... zkrátka, měl byste si vzít volno. Byl to běh na dlouhou trať, jistě si potřebujete odpočinout...“

„Nepotřebuji!“ vzpíral se Artur, „nejsem unavený. Navíc... naše cesta k lepším zítřkům teprve začíná.“ Nic nechápal. Co udělal špatně? Proč se ho vždy spokojený prezident tak náhle zbavoval?

„Vy mi asi nerozumíte. Nařizuji vám to,“ úsměv se vytratil, jako peníze během lednových slev, „vezměte-si-dovolenou,“ chvíli mu upřeně zíral do očí. Poté odkudsi vylovil úsměv číslo pět a bratrsky poplácal zmateného Artura po rameni. Pak se jen otočil na podpatku a zanechal tak Artura samotného.

Ten jen němě stál a hypnotizoval prezidentova vzdalující se záda. Ačkoliv sám sebe považoval za jednoho z nejprohnanějších v branži, stále mu nějak nedocházelo, co přesně se právě stalo. Vůbec netušil, že až mu to dojde, bude to daleko horší než blažená nevědomost.

***

Jakmile taxi zastavilo, zaplatil jsem nevrlému přepravci a opustil vůz. Jen tak tak jsem se vyhnul gigantické louži, která ležela nastražená těsně před dveřmi. Boty už jsem si neleštil tak úzkostlivě právě kvůli dnům, jako byl tento. Chystal jsem se přejít tu nejzablácenější ulici světa. Jako pitomec jsem přeskakoval z jednoho ostrůvku na druhý, abych se vyhnul kalužím. Čert ví, proč jsem se snažil udržet si boty suché i v pozdním podzimu. Mám zkrátka slabost pro nesplnitelné úkoly. Za jedním takovým jsem se právě hnal přes rozbahněnou stoku.

„Pomoc!“ přerušil mé zadumání naléhavý hlas. Uprostřed jedné kaluže ležel schoulený muž. Prosebně ke mně natahoval zkrvavenou ruku, avšak okamžitě ji zase stáhl, aby si mohl krýt hlavu. Další ránu obuškem schytl na žebra, hned za ní následoval kopanec. Choulící se postavička byla obestoupena uniformovanými mladíky, kteří očividně litovali každé rány, jež by padla vedle. Jeden z příslušníků pořádkové služby zastavil své násilí a ohlédl se za mnou. Chvíli jsme na sebe jen tak zírali. Jako by

ho policista vybízela k zastavení nespravedlnosti. *Jen mu pomoz a budeš obědvat bahno s krví*, pravil tiše jeho neúprosný pohled.

„Dobré poledne,“ zasalutoval jsem zdvořile a odvrátil zrak od bezpráví. Místo toho jsem ho upřel ke svému cíli. Rohový dům s vytlučanou výlohou ve spodním patře a kartonem zalepenými okny v tom druhém. Oprýskané dveře s loupajícím se nátěrem mě nevítkaly právě mile.

Ještě naposledy jsem se ohlédl k onomu prosebníkovi. Už jen bezvládně ležel. V bezvědomí nebo mrtvý. Svoji pasivitu jsem si nevyčítal, přestože tělo skončilo v příkopě. Nebylo to poprvé ani naposledy, co jsem viděl zemřít nevinného. Tak to prostě chodí. Vláda tomu říká *exemplární případy*.

***

Právě sledoval poměrně nudnou televizní estrádu, když ho vyrušil pronikavý hlas zvonku. Podivné, pomyslel si, žádnou návštěvu neočekával.

„Charlesi, jdi otevřít!“ zakřičel na svého sluhu. Ten se však nemínil ozvat. *Já hlupák*, pomyslel si a plácl se do čela. Úplně zapomněl, že má jeho podřízený dovolenou. Znovu zakroutil hlavou a odložil nízkou sklenici bourbonu na ebenový stůl. Vstal z pohodlného, futuristicky vyhlížejícího křesla a protáhl se. Saténové pyžamo vínové barvy se o kousek vyhrnulo. Díky tomu vykouklo jeho dobrým obědem naplněné břicho.

Nedbaje dalšího zvonění prošel volným krokem moderně zařízený obývací pokoj splývající s kuchyní. Výhodou tohoto designu bylo, že ten, kdo vařil, nebyl odříznut od společenského života vedeného na koženém gauči. Ne snad, že by on sám někdy vařil, ale doufal, že jeho paní snad jednou bude.

Na chvíli se zastavil před zrcadlovou stěnou v předsíni, aby zkontroloval svůj zevnějšek. Pročísl si pečlivě upravenou patku a konečně vzal za kliku.

Ten pohled mě skutečně vyděsil. Ano, viděl jsem spoustu horších věcí, problém byl v tom, že tohle jsem opravdu nečekal.

Stál tam, vychrtlý až na kost s propadlými tvářemi a skelnými očima. Na vystouplých klíčních kostech mu viselo špinavé roztrhané tílko, denimové kalhoty opásané motouzem se nacházely ve stavu absolutního rozkladu. Vlasy prořídle, zuby zažloutlé, na tváři strniště. Ani zdaleka se nepodobal tomu, čím byl v dobách největší slávy, přesto mu na tváři tančil podivný úsměv. Spíše to byl škleb šilence než starého druha. Odradit jsem se však nenechal.

„Arthure?“ oslovil jsem ho obezřetně. Ten naivní kousek mě stále věřil, že mi prodali špatné informace. Zkrátka, že zvoním na špatné adrese a tohle je úplně cizí člověk a můj přítel je někde v bezpečí, dobře zaopatřen.

„Felixi! Jaké překvapení!“ pozdravil okamžitě a podal mi kostnatou ruku. Žaludek se mi sevřel o to více, když se mi potvrdila jeho identita. Stiskl jsem ji velmi opatrně, abych ji snad nerozmačkal, přesto jsem cítil každou kost i šlachy.

„Pojď dál,“ vyzval mě nadšeně a ustoupil o krok. Zdráhavě jsem vstoupil do půdní garsonky. Drobný pokojík se dusil pod vrstvami prachu. V rohu se krčila hromada hadrů, která pravděpodobně sloužila jako postel, v tom druhém stál kbelík, jehož účel byl jasný na první pohled. Vedle něho ležela krabice plná harampádí. Jediné okno bylo zaslepeno polopropustným papírem zapříčiňujícím nevlídné šero. Byl na něm natištěn výhled do kvetoucí panenské přírody kdesi v horách. V samotném středu se nacházely dvě oprýskané židle a mezi nimi sklenice s mouchou. Kromě tohoto prostého vybavení zel pokoj naprostou prázdnotou. Jen samotný pohled mě přiváděl do deprese. *Jak může někdo takhle žít?* Ptal jsem se sám sebe. Posléze jsem dospěl k názoru, že se to nedá považovat za žití, nýbrž přežívání.

„Chceš něco?“ nabídl mi Arthur zdvořile. Tiše jsem přemýšlel, co by mi mohl dát, když sám očividně nic nemá. Když jsem mlčel, odpověděl si Artur sám: „Připravím cappuccino.“

Káva byla dovozové zboží, k němuž je prakticky nemožné se dostat. Po chvíli, když přede mě postavil otlučený plecháč plný lehce zahnívajících vody, mi to však začalo docházet, odkud vítr vane.

„Dobrá, že? Stoprocentní robusta,“ mlaskl Arthur, „co taky jiného? Nejlepší byt, nejlepší oblečení... i káva musí být nejlepší.“

Obočí, ač nechtěně, se mi zkřivilo a zvýraznilo tak můj nechápatý a zároveň projasňující se pohled. Zamrkal jsem. Myslel jsem, že sám jsem blázen a že vidím bludy, avšak i po druhém štípnutí zůstala místnůstka stejně odporná jako předtím. Začínal jsem chápat, o co tu jde. Arthur býval ministrem propagandy. Lež se na dlouhá léta stala jeho denním chlebem, ale když ho odstranili z jeho milovaného postu, přišel o vše. Tehdy ho dost převezli, jako nás všechny. Ztratil prestiž, majetek, iluze a hlavně ideu. Na jednoho člověka toho bylo zřejmě moc, a tak udělal to, v čem byl nejlepší. Vytvořil lež tak dokonalou, že jí sám uvěřil. Stal se pavoukem chyceným ve vlastní síti. Nebojoval však o život. Nezmítal se, ani se nepokoušel zpřetrhat vlákna. Jen rezignovaně visel a čekal na smrt. A ještě se tomu smál. Mohl by být užitečný nově

věci. *Náš* věci. Měl znalosti a talent, díky němuž by rozbil okovy bezpráví a útlaku, které republiky sám nasadil.

„Arthure,“ oslovil jsem ho prosebným tónem, „potřebuji pomoc. Tvoji pomoc.“

„A s čím pak?“ zeptal se s úsměvem.

„Chci,“ zašeptal jsem, jak nejtišeji to šlo, „svrhnout tyrany... Zbavit se diktátorů a nastolit opět demokracii, kterou jsme tehdy paradoxně demokraticky ztratili. Potřebuji přesvědčit lid. Uvést ho do pohybu a načerpat sílu z jejich nespokojenosti. Tak jak jsi to udělal ty před léty, ale obráceně.“

„Diktátory? Tyrany? Příteli, nechápu, o čem to mluvíš? Já že jsem pomáhal budovat despotismus??! Tss,“ odfoukl pohoršeně, „vždyť je tu tak krásně, v téhle zemi! Čistý vzduch, svoboda slova a nejvyšší důchody v okolí.“

Odmítá svůj podíl, to jsem si mohl myslet. Dává to smysl. Kdo by chtěl uznat účast na tisících mrtvých, nespravedlivě odsouzených a vězněných? Ani já sám jsem si to dlouho nechtěl přiznat. Prošel jsem si něčím podobným, jen v nepoměrně menším rozsahu.

„Arthure... vždyť ty přece víš, co se stalo.“

„To tedy nevím a vědět nechci,“ odsekl nezdvořile a vymrštil se z rozviklané židle tak prudce, až ji povalil na zem.

Šel jsem po dobré cestě. Reakce znamenala možný výsledek. Teď to chtělo jen čas, abych ho přesvědčil. Ten mi však žalostně scházel. Přesto jsem se rozhodl nic neuspěchat.

„No příteli,“ postavil jsem se taktéž, avšak o něco mírněji, „nebudu tě do ničeho nutit. Nechám tu vás dva o samotě,“ řekl jsem a sáhl na kliku.

„Nás *dva*?“ nakrčil obočí nechápavě.

„Zajisté,“ pokrčil jsem rameny nevzrušeně stoje za prahem, „tebe,“ zabodl jsem mu prst jemně do vyhublé hrudi, „a tvé svědomí,“ ukázal jsem na prázdné místo vedle něho. S ohledem na Arthurovu duševní kondici by měl tenhle nečestný úskok fungovat.

Velmi zklamán jsem přecházel zablácenou silnicí, a ještě zklamaněji jsem nasedal do přivolaného taxi. Několikrát jsem se s nadějí ohlížel, ale nic. Usadil jsem se na poměrně pohodlné sedadlo a dal řidiči pokyn k jízdě. Nevím, co jsem od Arthura očekával. Jak jsem si mohl myslet, že muž ztracený ve vlastním preludu by mi mohl pomoci?

Běžel jako pomatený. Bosá chodila mu na kočičími hlavami dlážděné ulici nepříjemně podkluzovala, přesto nepřestával uhánět rozbitou ulicí ležící vedle jeho dosavadního bydliště. Ještěže tu bylo tolik výmolů, na kterých auto zpomalovalo. Jinak by ho jen stěží dohnal těsně za první zatáčkou.

Nic netušící černé taxi stálo na světelné křižovatce. Arthur se k němu přihnul jako bouře a naskočil dovnitř.

„Co to sakra...?“ zařval překvapený taxikář.

„To je v pořádku,“ uklidňoval ho Felix, který se až nepřírozeně rychle vzpamatoval z úleku, „jen jed'te dál,“ vyzval řidiče klidně.

„Co ty tady, Arthure?“

„Rozmyslel jsem si to,“ potvrdil Felixovi to, co si tak nějak domyslel.

„Ani nevíš, jak jsem rád,“ přiznal.

Arthur jen přikývl. Teď se budou dít velké věci. Oba to věděli. Doufali jen, že dopadnou přinejmenším podle nevyřčeného, přesto jasného plánu.

***

O několik měsíců později

Arthur seděl ve svém bytě. Kouřil doutník a popíjel brandy. Přestože to tak nevypadalo, největší pozornost věnoval televiznímu přijímači. Celé vysílání se věnovalo jedinému muži. Felixi Readovi, nově zvolenému porevolučnímu prezidentovi. Právě přicházel ve svém starém, ale oblíbeném saku před řečnický pultík. S lehce nervózním úsměvem zamával lidem, nadechl se a začal mluvit. Z televizního vysílače však nevyšla jediná hláska. Není divu, vždyť byl ztlumený na maximum.

Arthur nepotřeboval slyšet hluk davu a důvěrně známý přítelův hlas mnohokrát zesílený reproduktory. Vždyť on, Arthur, psal ten projev. Znal moc dobře, o čem Felix mluví. Znal každý odstavec, každou větu, každé slovo. Tento projev se však velmi lišil od těch, které psával dříve. Nemluvalo se o jasných, blyštivých zítřcích, které zčista jasna přijdou. To ne. Řeč ohlašovala nové zítřky, ale neslibovala je zadarmo. Ani hned. Těmto novým dnům měla předcházet mnoholetá spolupráce občanů i politiků. A tak to má být, protože nic není nikdy zadarmo.

Do ztichlého bytu se ozvalo hlasité zaklepání. *Zase tisk*, prolétlo Arthurovi hlavou. Sem tam se nějaký pisálek rozhodl vytáhnout ho z pozadí. Ze stínu všech událostí a zvěčnit ho ve svém článku. Nemohl se jim divit. Vždyť svobodné noviny jsou

hlídacími psy demokracie. Byl za ně vděčný, ale to neznamenal, že jim ihned ochotně poskytne rozhovor.

Pošlu je pryč, ať tu nečekají zbytečně, pomyslel si, líně se zvedl z křesla a pomalu se dobelhal ke dveřím. Otevřel.

Za prahem stáli dva muži. V černém a se slunečními brýlemi. Divní novináři.

„Arthur Füller?“ zeptal se jeden.

„To jsem já,“ přikývl.

„Půjdete s námi,“ oznámil mu stroze druhý.

Arthur si bez jakéhokoliv odporu nechal nasadit pouta na své kostnaté zubožené ruce. Otočil se. Prostorný byt se opět změnil v ušpiněnou garsonku.

Tohle by se určitě nestalo, prolétlo mu hlavou, zatímco ho tajná policie odváděla pryč, *kdybych tehdy skutečně Felixovi pomohl. Třeba by ta jeho revoluce neskončila masakrem a Felix před popravčí četou. Ach ty moje lži...*